

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Мурзабулатова М.С.

e-mail: mariia.murzabulatoва@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії
м. Харків, Україна

This article explores the relationship between national and international law, focusing on the interaction and integration of legal norms in a globalized world. It examines the monist and dualist approaches to incorporating international law into national legal systems and the challenges that arise from these differences. The paper also highlights the importance of harmonizing domestic legislation with international standards, especially in areas such as human rights, environmental protection, and international security. Finally, it emphasizes the need for continuous legal adaptation to ensure a balance between national interests and global obligations.

Однією з ключових проблем сучасної правової науки є співвідношення норм національного та міжнародного права. Ця проблема виникає через необхідність врахування впливу міжнародних угод, конвенцій і принципів на внутрішнє законодавство держави. У сучасному глобалізованому світі юридична система не може бути обмежена лише нормами національного права, оскільки дедалі більше правових норм мають міжнародний характер. Такий розвиток вимагає визначення механізмів взаємодії між національними та міжнародними нормами, що є важливим для забезпечення стабільності правопорядку та захисту прав і свобод людини.

Система законодавства кожної держави являє собою сукупність норм, що регулюють суспільні відносини, і включає Конституцію, закони, підзаконні акти, постанови, укази, а також судові рішення. Вона визначає засади правового регулювання на національному рівні та встановлює механізми реалізації й захисту прав.

Міжнародне право, своєю чергою, регулює відносини між державами та міжнародними організаціями, охоплюючи широкий спектр глобальних питань – від захисту прав людини до економічних і екологічних аспектів. В умовах постійної міжнародної інтеграції ефективна співпраця між державами потребує гармонізації національного законодавства з міжнародними правовими стандартами.

Співвідношення норм національного та міжнародного права визначається обраним підходом до цієї проблеми. Найбільш поширеними є дві концепції: монізм і дуалізм [1].

Згідно з моністичним підходом, міжнародне право є складовою національної правової системи та має вищу юридичну силу. Це означає, що міжнародні норми набувають обов'язковості після їхньої ратифікації,

навіть якщо вони суперечать національному законодавству. Наприклад, після ратифікації Європейської конвенції з прав людини у 1997 році Україна зобов'язалася застосовувати її положення, незалежно від можливих розбіжностей із внутрішнім правом [1].

Натомість дуалістичний підхід передбачає, що міжнародне та національне право існують як самостійні правові системи. Для того щоб міжнародні угоди набули юридичної сили всередині держави, їх необхідно імплементувати у внутрішнє законодавство шляхом прийняття відповідних нормативних актів. Такий підхід застосовується у Великій Британії, де міжнародні угоди набувають чинності лише після їх офіційного затвердження парламентом [1].

Міжнародні угоди та конвенції відіграють ключову роль у національних правових системах, слугуючи ефективним механізмом захисту прав людини, сприяючи міжнародній співпраці в економічній та екологічній сферах, а також відіграючи важливу роль у врегулюванні міжнародних конфліктів. Прикладом є приєднання України до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. 12 листопада 1973 року, перебуваючи у складі СРСР, Україна ратифікувала цей документ, а після здобуття незалежності підтвердила свою правонаступність щодо цього документа, що сприяло адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів у сфері прав людини. Такий процес є важливим для покращення правового становища громадян, підвищення ефективності правосуддя та інтеграції держави в міжнародне співтовариство [2].

Однак, на шляху до ефективної інтеграції міжнародних норм у національне право виникають і численні проблеми. Однією з найбільших проблем є суперечності між міжнародними нормами і національними традиціями чи умовами. Наприклад, деякі країни можуть відмовлятися від виконання міжнародних зобов'язань, якщо вони суперечать національним інтересам або політичним цілям. Такі обставини можуть спричинити правові конфлікти і навіть призвести до порушення міжнародних зобов'язань, що негативно вплине на міжнародні відносини та створить правову нестабільність [3].

З огляду на глобалізацію та інтернаціоналізацію економічних, політичних і соціальних процесів роль міжнародного права в національних правових системах стає все більш значущою. Тому вдосконалення механізмів імплементації міжнародних угод у національне законодавство є важливим завданням для забезпечення гармонізації внутрішніх правових норм з міжнародними стандартами. Також важливим аспектом є необхідність тісної співпраці між національними та міжнародними інститутами права, що дозволяє досягти ефективної реалізації прав людини, охорони навколишнього середовища та міжнародної безпеки [4].

Сучасні правові системи повинні адаптуватися до нових вимог і міжнародних стандартів, зокрема у сферах прав людини, охорони навколишнього середовища, міжнародної безпеки та боротьби з транснаціональними загрозами. Для цього необхідно постійно оновлювати національні правові акти і механізми їх застосування, зважаючи на зміни, що відбуваються в міжнародному праві [5].

Таким чином, співвідношення норм національного і міжнародного права є основою для стабільного правопорядку як на національному, так і на міжнародному рівнях. Враховуючи постійний розвиток глобальних процесів, питання ефективного поєднання цих норм набуває дедалі більшої актуальності, і необхідно постійно удосконалювати законодавство для збереження балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями.

Список використаних джерел

1. Іванченко О.М. Теорія гармонізації монізму і дуалізму у співвідношенні норм національного та норм міжнародного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. № 52. С. 395–400. URL: <http://www.apdp.in.ua/v52/65.pdf>.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
3. Іванченко О.М. Норми національного та міжнародного права: колізії та взаємодія. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 50. С. 425–433. URL: <http://apdp.in.ua/v50/67.pdf>.
4. Шамсан Ріяд Таха. Взаємозв'язок міжнародного та національного права та питання їх узгодження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Т.2 № 78. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.63>.
5. Падалка М.А. Взаємодія міжнародного права з національною системою України. *Наукові записки. Серія: Право*. 2023 № 14. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-14-268-272>